

kétrekeszü és befelé álló. Maghona 2, 3—5 oldalt álló bibeszárral. Tokja öt levelű, körülszárnnyalt gyümölcsei egy magvuak.

Záradékol még közöljük, hogy erdőgazdászati tekintetben igen alkalmas e geszt a szelidebb fekvésű erdők beszegélyezésére, nem különben a kevésbé hideg éghajlatu középerdőkben mint fel-geszt, sőt mivelése a cserje-üzemnél se lenne hálátlan kitünő sarjadzó képessége folytán.

Néhány szó az erdei gyapot tulajdonságairól és készítési módjáról.

Irta Méhes Rezső.

Ösmert tény, hogy a tülevelekből gyapot nemet nyerhetni, mely ha jól készült, kitünő tulajdonságaira nézve, nem csak a vánkosok és bútorok megtöltésére használt anyagokat, mint a hinárt, csepüt, tehén és bornyuszört s a t. fölülmulja, hanem ruganyosságánál fogva, mely jóval nagyobb mint a pamuté a lószört is tökéletesen pótolni képes. Ehez járul még égényes olaj tartalma, melynél fogva az annyira alkalmatlan házi férgék befészkelését is gátolja.

De földolgozva is sok féle alkalmazásra képes, mivel gondosan elkészítve rostja oly vékony és puha, hogy fonás által, szép, kerek, szilárd és tartos fonalat ad. Ezen kívül lehet még készítésénél, mely magasabb hőmérséklet igényel a képződött gőzök sűrítése által égényes olajat nyerni mely mű és gyógytani tekintetben több irányu alkalmazást ígér. Ismeretes ugyan is, hogy a tülevelek már csak vízben is főzve oly lúgot adnak, mely elavult keléseknél borogatmányként használva, kitünő gyógyszerül szolgál.

Hogy az erdei gyapot mind ezen előnyei mellett, a közönséges

életben még eddig általánosabb alkalmazást nem talált, az főképen annak hiányos és tökéletlen készítésében fekszik, mivel az eddigi módon nyert gyapot csak félgyártmű, a miért is használata csak alárendelt szerepet játszott.

Az alább leírandó eljárási mód által, minden telhető követeléseknek bizton megfelelő erdei gyapotot nyerhetni és a reá fordított fáradság mely itt sem nagyobb, mint más ily nemű tárgyaknál, elegendőleg megleendő jutalmazva, ha — mint előre látható — az erdei gyapot használata általánossabb kiterjedést nyerend.

A túlelű gesztek közül különösen az erdeifenyű fordítatik e célra mivel hosszabb túleleleiből hosszabb rost nyerhető.

A túlelelek zöld állapotjukban szedetnek és vagy azonnal dolgoztatnak föl, vagy pedig elébb hév által, vagy légen szárítatnak, mely utóbbi eljárás folytán évekig is eltarthatók a nélkül, hogy használhatóságukban csökkenést szenvednének. Az önkényt lehullott túlelelek egészen haszonvehetlenek és törékenyek, mint a túláztatott kender vagy len.

A túlelelek szétfoszlasztás végett, több óráig vízben vagy gyenge égvényes lúgakban főzetnek mi által némely összetartó alkrészeik föloldatván a rost szétválása eszközöltetik. Ez azonban áztatás vagy erjedés által is elérhető. A túlelelek főzése vagy erjedése be van végezve, ha csak az ujjak közt dörzsölve szétfoszlanak.

Az így előkészített túlelelek addig dörzsöltetnek és mosatnak míg csak a tiszta rost marad hátra. Számos ez irányban véghez vitt kísérletek kimutatták, hogy a szétdörzsölés legtökéletesebben elérhető, ha az gyenge súrlódás által eszközöltetik, szintúgy a mosás, ha a túlelelek, elegendő víz hozzájárulása mellett erősen fölkevertetnek.

E tapasztalatok nyomán a szétdörzsölésre a következő készülék alkalmazható mely szerkezetében hasonló ahoz mely az üveggyárakban a kovarcz őrlésére használtatik:

Két csonkakúp valamely alkalmas mozgási készülék által sík kerék lapon saját tengelye s egyszersmind egy központi tengely körül forgattatik. A túlelelek e lapra hintetvén arra folytonosan erős víz

sugár vezetettik. Egyenlő szétfoszlatás végett a hengerek között külön karok alkalmazvák, melyek görbe fogu gereblyékkal látatnak el a végre, hogy a hengerek körfordulata mellett a tülevelek is folyvást fölforgattassanak.

Az ily módon szétvált rost tisztítására és megmosására némi változtatásokkal czélszerűen a papirgyártásnál használatban lévő úgynevezett hollandi készülék alkalmazható.

E változtatások abban állanak.

1. Hogy hengereiben a fém pántok, széles kemény és tartós fából készült lapáttal cseréltetnek föl.

2. Hogy a hengerek alá helyzetett lapot sima fémlemez képezi.

3. Hogy a mosó korongok helyett fémlemezek alkalmaztatnak melyek a rost igényelt finomságához képest különféle lyukakkal látvák el.

4. A végre, hogy a pamut anyag a keverő teknőben szabadabban keringhessen még egy toló gamó alkalmaztatik, mely annak tovább hajtását eszközli.

E készülékben elegendő víz hozzájárulása mellett, a rost idegenszerű részei elmosatnak, míg egyszersmind az által, hogy a henger gyöngéden a lemezhez szorul, még tisztító surlodás is eszközöltetik.

Az ily módon megmosott rost még nagyon durva, a miért is újlag főzetik — legezélszerűbben gőzzel fűtött faedényekben, vagy áztatik, miáltal még finomabb szétfoszlásra lesz alkalmassá, mire ismételt dörzsölésnek és mosásnak vettetik alá míg a gyapot kívánt finomságot nyert.

A gyapot színe majd zöldes sárga, majd barna, a mint a tülevelek egészen zölden és nedvdúsan vagy szárazan dolgoztattak föl, vagy a mint égvényes lúg fordítatott áztatásukra, mely utóbbi esetben barna színe, azon csapadéknak eredménye mely a zöldes szürke lúgban a tülevelek oldható alkrészeiből válik ki. A szokásban lévő fehéritő-módok akár melyike által a rost tökéletes tiszta fehér szint nyer és így külszíne által is tökéletesen hasonlít a közönséges pamuthoz.

Az erdei gyapot készítésimódjának egyszerűsége és azon ki-

tünő tulajdonságai melyek több részben a pamutót is fölülmulják, kívánatossá teszik annak mentől nagyobb kiterjedését, annyival is inkább mivel mint belföldi gyártmány könnyebben és olcsóbban nyerhető mint a pamut, általa műiparunknak új ágazatja nyílnék mivel épen honunkban az erdeifenyő nagyon jól tenyészik és alkalmazása még másrészt biztosíthatna oly súlyos csapások ellen minők érték legújabb időben az amerikai háboru folytán a pamut földelgozásával foglalkozó gyárbirtokosokat és gyármunkásokat.

Levelezések

Somogyból.

A Dráva-mentében emberemlékezet óta nem dühöngött oly szélvész és förgeteg, mint f. é. Julius hó 13-kán. Délutáni 5 $\frac{1}{2}$ óraker az egész északnyugati láthatáron majd fekete, majd rézszínű felhők tornyosultak fel, melyek a legnagyobb félelmet ébresztették fel a gazdáiban, aranyos kalászaikra végpusztulást hozandók, — 6 óraker iszonyú szél kezdte dühöngni, mely valami 40 perczig tartott; ezen szélvész az itteni erdőkre nézve oly dúló hatásu volt, minőt az itteni többnyire tölgyállabok jó zárlatánál senki sem gyaníthatott. A szélvész kártékonyságáról eléggé tanuskodik a gyökörestül kidöntött, töben lettörött, vagy koronáiktól megfosztott tölgyek 1200 darabra rúgó száma az itteni 4500 holdnyi erdőben. A kitört vagy megsemmisített jávor, kőrís, szil, gyertyán s a t. gesztek száma ki nem puhatolható. Legnagyobb és tömeges a kár oly helyen, hol az erdőszéle függőlegesen találtatott a vihartól és kivált hol az erdőszél szoros zárattal nem bírt, azután pedig az itteni erdőkben számosan előforduló tisztások körül hol úteza alakban rontá le az állabot. A fönnemlített tölgyek szá-